

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Сучасний вимір
психології та педагогіки»**

22–23 травня 2020 р.

**Львів
2020**

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)

Бакаленко О. А.

ТОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 46

Вакулюк А. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА 50

Гюмюшлю Д. В.

ПРОФЕСІЙНА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ 54

Закаблук О. І.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ-
ПСИХОЛОГІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОРЕГУЛЯЦІЇ 58

Столярчук О. А., Сергєєнкова О. П., Коханова О. П.

ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ СТУДЕНТІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 62

Харченко Р. М.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ
ВИКЛАДАЧІВ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 66

НАПРЯМ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Прийма М. І.

ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ДЕВІАНТНОЇ
ПОВЕДІНКИ НЕПОВНОЛІТНІХ 70

НАПРЯМ 4. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

Ахмед М. З.

РОЛЬ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА У ПІДВИЩЕННІ
ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА 74

Трофімов А. Ю.

ФЕНОМЕН «ОРГАНІЗАЦІЙНА ЛОЯЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ»
ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА 77

Столярчук О. А.

*доктор психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології особистості
та соціальних практик*

Сергеєнкова О. П.

*доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології особистості
та соціальних практик*

Коханова О. П.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології особистості
та соціальних практик*

Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проблема прокрастинації є досить розповсюдженою для досліджень закордонних і вітчизняних психологів. У фокус уваги вчених потрапили питання чинників, виявів і наслідків прокрастинації. Хоча існує ряд альтернативних тлумачень поняття прокрастинації, однак їх об'єднує ідея відкладання, відтермінування особистістю потрібних дій, незважаючи на ймовірність негативних наслідків. Відповідно, прокрастинація тлумачиться як «свідоме відкладання суб'єктом намічених дій, не дивлячись на те, що це спричинить певні проблеми» [1, с. 122].

Зважаючи на багатомірність проявів прокрастинації, дослідниками здійснено численні спроби виокремлення її різновидів. Найбільш визнаною та розповсюдженою у науковому середовищі є класифікація, створена групою вчених під керівництвом Н. Мілграма. Вони виокремили п'ять видів прокрастинації. Для щоденної або побутової прокрастинації властиве відкладання справ, які мають виконуватися регулярно, приміром домашні побутові обов'язки – закупівля продуктів, приготування їжі, прибирання. Також виділено прокрастинацію в ухваленні рішень, бодай і незначних. Якщо особистість відкладає прийняття життєво важливих рішень (наприклад, вибір професії або створення сім'ї), то є носієм невротичної прокрастинації. Наступний різновид – компульсивна прокрастинація поєднує побутову поведінкову та прокрастинацію в ухваленні рішень. Змістом академічної прокрастинації, носіями якої є школярі та студенти, вважається відтермінування

виконання учбових завдань, підготовки до екзаменів [4]. Саме цей різновид прокрастинації став предметом нашого дослідження.

Перехід закладів вищої освіти до дистанційного навчання, зумовлений оголошенням карантину внаслідок розповсюдження на території України коронавірусу, суттєво змінив умови освітньої взаємодії викладачів і студентів. Провідною формою фахового навчання стала самостійна робота студентів, а першочерговими чинниками успішності їх професійного становлення в умовах дистанційного навчання є сформована внутрішня мотивація, навички самоменеджменту та самоосвіти, стресостійкість і особистісна зрілість. На тлі різкої зміни умов навчання, його ускладнення, виникає реальний ризик посилення виявів академічної прокрастинації серед студентів. Підтвердження чи заперечення цієї гіпотези постало предметом нашого дослідження, в якому взяли участь студенти першого та третього курсів філологічних і психологічних спеціальностей Київського університету імені Бориса Грінченка у кількості 93 осіб. Діагностичні інструменти, які використовувались, – це авторська анкета й опитувальник шкали прокрастинації для студентів К. Лей.

Кількісний аналіз результатів застосування опитувальника засвідчив, що середньостатистичний рівень академічної прокрастинації серед першокурсників становить 49,7 бали, а серед студентів третього курсу – 51,3 бали. Обидва показники відповідають середньому рівню за методикою К. Лей. Ці дані також значно нижчі за результати досліджень Ткаченко Н.В., Косікової Є.С., проведених у 2018 році зі студентами молодших курсів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, академічна прокрастинація у яких має числовий показник середнього значення 61,1, що теж відповідає середньому рівню [3, с. 315].

Привертають увагу результати самооцінки опитаними студентами рівня академічної прокрастинації за 10-бальною шкалою. У студентів першого курсу цей середньостатистичний показник становить 5,8 балів, а у третьокурсників – 5,6 балів. У співвіднесенні з попередньо вказаними даними опитувальника шкали К. Лей, студенти першого курсу більш критично оцінюють вияви власної академічної прокрастинації, аніж третьокурсники. Однак, при оцінці досліджуваними частоти виявів академічної прокрастинації, зафіксовано дещо інше співвідношення. Лише 3% першокурсників і 19% третьокурсників вказують на постійне відкладання виконання навчальних завдань. Часто (кілька разів на тиждень) з цієї проблемою зіштовхуються 52% студентів першого курсу і 44% третьокурсників. Варіант відповіді «зрідка (один раз на тиждень)» обрали 45% першокурсників і 32% студентів третього курсу.

Наступне питання анкети потребувало оцінки опитаними змін проявів прокрастинації під час дистанційного навчання впродовж карантину. Близько четвертої частини студентів (26% першокурсників і 25% третьокурсників) не помітили таких змін. Водночас трохи більше половини респондентів (52% першокурсників і 56% третьокурсників) зазначили, що їхня прокрастинація посилилась. На зворотну тенденцію – послаблення проявів академічної прокрастинації вказали 26% студентів першого курсу і 19% третьокурсників.

Важливо було з'ясувати, як студенти визначають причини проявів власної академічної прокрастинації. Для студентів першого курсу найпоширенішими детермінантами їхньої академічної прокрастинації виявлено стресові умови карантинного навчання, лінощі і недостатню волюву регуляцію, а також реакцію протесту на навчальне навантаження. Дещо інша картина зафіксована у третьокурсників, які найвагомішою причиною власної академічної прокрастинації вважають реакцію протесту на навчальне навантаження, далі фігурують лінощі та надмірна вимогливість викладачів. Як бачимо, стрес через карантин несуттєво впливає на третьокурсників, на відміну від студентів першого курсу. Водночас останні значно важче сприймають дистанційну форму навчання, хоча менше скаржаться на вимогливість викладачів. Отримані дані корелюють з результатами дослідження С.Соболевої, яка виявила головні причини академічної прокрастинації серед студентів, як-то: відсутність мотивації до навчання, стрес як наслідок невпевненості та страху перед майбутнім, відсутність умінь будувати ієрархію цілей і цінностей та планувати навчальну діяльність, лінь, неефективне керівництво з боку викладачів, недостатність прямої комунікації та надлишок віртуальної, зовнішні відволікальні фактори [3]. Зведені дані результатів виявлення причин академічної прокрастинації очима студентів наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінка студентами чинників власної академічної прокрастинації

Чинники	Вибір студентів* (%)	
	1 курс	3 курс
1	2	3
Лінощі, недостатня волюва регуляція	53	44
Стрес через карантинні умови проживання і навчання	66	19
Реакція протесту на навчальне навантаження	41	62,5
Недостатній інтерес до обраної професії	9	6

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Несприйняття дистанційної форми навчання	37,5	12,5
Процес чи наслідки кризових переживань	22	19
Невідповідність форм навчання власним інтересам і здібностям	6	19
Надмірна вимогливість викладачів	16	31

* питання передбачало можливість одночасного вибору кількох варіантів відповіді

Також було встановлено, які негативні наслідки власної академічної прокрастинації студенти наразі мають. На погіршення емоційного стану, тривогу, докори сумління скаржаться 81% першокурсників і 87% студентів третього курсу. Зниження академічної успішності зафіксували в себе 30% студентів першого курсу та 13% третьокурсників. Про послаблення інтересу до навчання зазначають 27% першокурсників і 40% студентів третього курсу.

Отже, дослідження проявів академічної прокрастинації студентів довело актуальність цієї проблеми в умовах дистанційного навчання. Встановлено, що попри середній рівень академічної прокрастинації, зафіксований у як першокурсників, так і третьокурсників, вони визнають як наявність цієї проблеми, так і негативні наслідки її впливу. Більше половини опитаних обох курсів визнали посилення виявів прокрастинації під час карантину, що супроводжується переживанням негативних емоційних станів. Вагомою причиною проявів прокрастинації студенти визнають власні лінощі. Першокурсники більше потерпають від стресу та важкого сприйняття умов дистанційного навчання, а серед студентів третього курсу розповсюдженою є реакція протесту на навчальне навантаження та зростання вимогливості викладачів.

Список літератури:

1. Варваричева Я. И. Феномен прокрастинации: проблемы и перспективы исследования / Я. И. Варваричева // Вопросы психологии. – 2010. – № 3. – С. 121–131.
2. Соболева С. Академічна прокрастинація як психолого-педагогічна проблема / С. Соболева // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2014. – Вип. 34. – С. 190–197.
3. Ткаченко Н.В., Косікова Є.С. Особистісні чинники академічної прокрастинації студентів молодших курсів навчання /

- Н.В. Ткаченко, Є.С. Косікова // Актуальні проблеми психології. – 2018. – Т. XI. – Випуск 18. – С. 305–325.
4. Milgram N. A. Procrastination and emotional upset: A typological model / N. A. Milgram, T. Gehrman, G. Keinan // Pers. Ind. Diff. – 1992. – V. 13. – P. 1307–1313.

Харченко Р. М.
старший викладач кафедри фізичного виховання
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ ВИКЛАДАЧІВ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Проблеми мотивації людини в будь-якій діяльності були і залишаються найбільш актуальними. Від чітко розроблених систем мотивації залежить не тільки соціальна і творча активність працівників, а й успіх результатів їх діяльності.

Одним із завдань системи освіти є створення умов для мотивації викладачів на те, щоб досягнути конструктивних, позитивних результатів у їх професійній діяльності. Шлях до ефективної професійної діяльності в будь-якій сфері полягає через розуміння її необхідності та мотивації людини щодо виконання своїх професійних обов'язків та прагнення до досягнення ще більших щаблів професійної майстерності. Саме тому, дослідження мотивації педагогічної діяльності, набуває особливої важливості, адже за його відсутності неможливий пошук адекватної сучасним вимогам освітньої стратегії [5].

Мотивація як психологічне явище має різноманітні трактування. Мотивами називають інстинктивні імпульси, або логічні потяги, а також переживання емоцій, інтереси бажання; в загальному переліку визначень «мотиву» можна знайти і такі як життєві цілі та ідеали [1]. Мотивація – це процес створення системи умов (мотивів), які мають вплив на поведінку людини, що регулюють інтенсивність його праці, що спонукають проявляти сумлінність, наполегливість, старанність при досягненні цілей [2]. Найбільше практичне значення мають мотиви самоствердження, мотив ідентифікації з іншою людиною, мотив влади, мотив досягнення, мотив взаємодії.

Мотивація досягнення (фр. *motif* – причина, що спонукає, лат. *movere* – рухати) – один із різновидів мотивації діяльності, яка пов'язана з потребами індивіда досягати успіхів і уникати невдач [4, с. 25].